

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 222/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. júla 2004 po predbežnom prerokovaní sťažnosti JUDr. P. M., advokáta so sídlom v B., zastúpeného advokátkou JUDr. D. D., B., ktorou namietol porušenie jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a porušenie základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň podľa čl. 35 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Sž-o-NS 76/03 z 23. marca 2004, takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. P. M. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

1. JUDr. P. M., advokát so sídlom v B. (ďalej len „sťažovateľ“), v sťažnosti doručenej Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 2. júla 2004 tvrdí, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 23. marca 2004 sp. zn. Sž-o-NS 76/03 došlo k porušeniu jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušeniu základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň podľa čl. 35 ods. 1 a 2 ústavy.

Podstatným dôvodom na toto tvrdenie sťažovateľa je to, že najvyšší súd ako odvolací súd v správnom súdnictve potvrdil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 SŽ 152-153/02 z 24. apríla 2003, ktorým bola zamietnutá žaloba sťažovateľa proti rozhodnutiam Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky, pracoviska B., ktorými sa sťažovateľovi nepriznal nadmerný odpočet DPH uplatnený za zdaňovacie obdobie január 2002.

Sťažovateľ tvrdí, že najvyšší súd ako odvolací súd porušil jeho základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základné právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň podľa čl. 35 ods. 1 a 2 ústavy z dôvodu, že :

„... Výkon funkcie správcu konkurznej podstaty je čiastočne odlišný od štandardného poskytovania právnych služieb v zmysle zákona o advokácii, avšak iba v súvislosti s ustanovovaním do tejto funkcie. Činnosť správcu konkurznej podstaty je správou majetku a teda je jednou z klasických činností advokáta. Podľa § 2 písm. a) vyhlášky č. 493/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, ktorá upravuje podrobnosti o vedení zoznamu správcov, je zrejmé, že do zoznamu sú zapisované najmä subjekty vykonávajúce podnikateľskú činnosť, ktorej predmetom je poskytovanie právnych služieb.

Predmetom zmluvy o poskytovaní poradenských služieb zo dňa 15. 12. 2000, v ktorej na strane objednávateľa vystupoval sťažovateľ, bola kontrola účtovníctva, keďže správca konkurznej podstaty (druhý člen združenia) JUDr. P. B. je aj za túto oblasť zodpovedný. Vykonanie kontroly účtovníctva, ktorá mala zabrániť prípadným budúcim rizikám, sa uskutočnilo z iniciatívy sťažovateľa a JUDr. B. ako účastníkov zmluvy o združení a to z dôvodu, že účastníci tejto zmluvy zodpovedajú za záväzky spoločne a nerozdielne a ako advokáti celým svojím majetkom. Osoba sťažovateľa bola v tejto zmluve uvedená s ohľadom na ust. § 46b ZDPH, keďže vystupovala ako oprávnená osoba, ktorá je jediná oprávnená uplatniť odpočet DPH.

Opätovne zdôrazňujeme, že všetky príjmy a výdavky spojené s výkonom funkcie advokáta resp. správcu konkurznej podstaty oboch spoločníkov boli spoločné a to bez ohľadu na titul ich vzniku resp. nadobudnutia. Ved' išlo o spoločný výkon advokácie. Práve z dôvodu zodpovednosti za výkon funkcie správcu, v snahe preveriť správnosť vykonaných krokov, najmä sťažovateľ nástojil na vykonaní predmetného auditu. Prípadné pochybenie

spoločníka ako správcu konkurznej podstaty by malo z hľadiska prípadnej náhrady škody priamy dopad aj na sťažovateľa. Je ale nepochopiteľné, že potom takýto výdavok nemôže zaviesť do svojho účtovníctva s odôvodnením, že ide o činnosť nesúvisiacu s výkonom funkcie advokáta, hoci práve skutočnosť, že je niekto zapísaný v zozname členov Slovenskej advokátskej komory je podmienkou na zápis do zoznamu správcov. Štát zinkasoval za vykonaný audit DPH, ale už sa bráni priznať sťažovateľovi právo na zákonný odpočet. Máme za to, že porušovateľ svojím rozhodnutím porušil ústavné právo sťažovateľa vyplývajúce z čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Nakoľko žiadny zákon nestanovil obmedzenia výkonu funkcie advokáta vo vzťahu k vykonávaniu funkcie správcu konkurznej podstaty, daňový úrad ako aj porušovateľ konali taktiež v rozpore s čl. 35 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Nepriznaním nadmerného odpočtu DPH, na ktoré má sťažovateľ zákonný nárok, bolo taktiež porušené jeho ústavné právo vlastníť majetok v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

...

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhujeme, aby Ústavný súd, v zmysle čl. 127 Ústavy SR a § 49 a nasl. zákona č. 38/1993 o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, v znení neskorších predpisov, o predmetnej sťažnosti rozhodol nasledovne:

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu SR, č. k. Sž-o-NS 76/03 z 23. marca 2004 bolo porušené základné právo JUDr. P. M., B., na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo vyplývajúce z čl. 35 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo vlastníť majetok v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu SR, č. k. Sž-o-NS 76/03 z 23. marca 2004 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľ má právo na primerané finančné zadosťučinenie vo výške nepriznaného nadmerného odpočtu DPH 322.000,- Sk, z dôvodu porušenia vyššie uvedených základných práv sťažovateľa.

4. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania vo výške 15.740,- Sk za 2 úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v zmysle vyhlášky 163/2002 Z. z.“

2. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť (sťažnosť sa považuje za návrh podľa citovaného ustanovenia) predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti sťažovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

V tejto veci sa ústavný súd sa sústredil predovšetkým na otázku zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti s osobitným zreteľom na to, že sťažnosť smeruje proti rozsudku najvyššieho súdu v správnom súdnictve.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje (napríklad I. ÚS 13/00, I. ÚS 20/03 a iné) za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný (rozsah právomoci) preskúmavať a posudzovať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní obyčajných zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Ústavný súd nepreskúmava, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, pretože to je v právomoci opravných všeobecných súdov.

Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj I. ÚS 20/03).

Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov a postupom, ktorý mu predchádzal. V takom prípade ústavný súd považuje sťažnosti za zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Zjavná neopodstatnenosť teda znamená, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistí žiadnu reálnu možnosť porušenia základného práva alebo základnej slobody napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne postupmi, ktoré im predchádzali v konaní pred orgánmi verejnej moci, osobitne v konaní pred všeobecnými súdmi.

3. Podstata námietok sťažovateľa spočíva v tom, že najvyšší súd v odvolacom konaní interpretoval postavenie správcu konkurznej podstaty, ktorý je aj advokátom, ako postavenie osoby, ktorá neposkytuje právnu pomoc, a nejde preto o klasický výkon advokácie. Najvyšší súd takto spochybnil postavenie advokáta v spojitosti s činnosťou správcu konkurznej podstaty, a preto porušil základné právo sťažovateľa na podnikanie a inú zárobkovú činnosť. Preto sťažovateľovi vo vzťahu k správcovi konkurznej podstaty,

jeho spoločníkovi v advokátskom združení nebol priznaný nadmerný odpočet dane z pridanej hodnoty.

Najvyšší súd v odvolacom konaní vysvetlil svoju interpretáciu a aplikáciu relevantných ustanovení takto:

„Základným predpokladom vzniku nároku na odpočet je, aby platiteľ prijaté zdaniteľné plnenie použil na dosiahnutie obratu za svoje zdaniteľné plnenie.

Nebolo sporným, že žalobca nebol príjemcom dokladu týkajúceho sa a. s. Kable M. a plnenie nemohol použiť na uskutočnenie vlastného zdaniteľného plnenia.

Nebolo sporným tiež, že žalobca bol spoločníkom JUDr. B.

Podľa § 10 ods. 2 zákona č. 132/1990 Zb. pri samostatnom poskytovaní právnej pomoci je spoločník advokáta oprávnený ho zastupovať priamo zo zákona.

V danom prípade však išlo o špecifické postavenie, pretože činnosť správcu konkurznej podstaty nie je poskytovanie právnej pomoci, teda neišlo o klasický výkon advokáta. Neišlo o prípad, kedy bol požiadaný advokát o právnu pomoc, ale išlo o prípad, kedy advokát bol priamo ustanovený súdom za správcu konkurznej podstaty. V tom prípade advokát vykonával správu majetku v osobitnom režime a za osobitných podmienok, ako konkrétna osoba.

Výkon správcu konkurznej podstaty je funkcia nezastupiteľná, okrem prípadu, že zástupcu určí súd. Zástupcom teda nemôže byť člen združenia.

Prvostupňový súd poukázal na ustanovenie § 246b ods. 5 zákona o DPH, podľa ktorého odpočet za prijaté zdaniteľné plnenie pre združenie môže uplatniť len poverená osoba, a to len v prípade ak daňový doklad znie na jeho meno.

Nebolo sporným, že ani jeden z dokladov rozhodujúcich pre posúdenie veci nezel na meno žalobcu.“

4. Ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd ako odvolací súd objasnil sporné otázky rozhodujúce pre priznanie nadmerného odpočtu danej z pridanej hodnoty spôsobom, ktorý sa nedá hodnotiť ako svojvoľný alebo ústavne neudržateľný. Závery, ktoré sú uvedené na strane 3 odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, sú logické, vychádzajú

zo zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“), zohľadňujú aj vtedy platný zákon o dani z pridanej hodnoty a zákon Slovenskej národnej rady č. 132/1990 Zb. o advokácii (ďalej len „zákon o advokácii“).

Podľa § 9 zákona o konkurze ak to vyžaduje rozsah správy, môže súd ustanoviť na pomoc správcovi osobitného správcu pre určitý odbor správy. Osobitný správca má práva, povinnosti a zodpovednosť správcu v medziach svojej pôsobnosti. Ak je to účelné, môže súd ustanoviť správcovi zástupcu pre prípad, že by zo závažných dôvodov nemohol prechodne svoju funkciu vykonávať. Pre ustanovenie do funkcie, odmeňovanie a zbavovanie funkcie osobitných správcov a zástupcu správcu platia ustanovenia o správcovi. Súčasne zákon o konkurze odkazuje len na podporné použitie Občianskeho súdneho poriadku. V žiadnom ustanovení nie je odkaz na podporné alebo priame použitie zrušeného zákona o advokácii.

Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu vykonal ústavne súladný výklad nielen vtedy platného zákona o dani z pridanej hodnoty, ale aj zákona o konkurze a zákona o advokácii, ktorý nie je svojvoľný a nepopiera zmysel interpretovaných a použitých právnych noriem.

5. Okrem toho ústavný súd podotýka, že v súlade so svojou judikatúrou už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a základnými právami podľa čl. 35 ods. 1 a 2 ústavy nemôže byť žiadna taká súvislosť, ktorú tvrdí sťažovateľ, pretože tento rozsudok objektívne nebráni a ani nemôže brániť sťažovateľovi vo výkone jeho povolania, slobodnej voľbe povolania a príprave naň a zárobkovej činnosti.

6. Z uvedených právnych záverov ústavný súd odmietol sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Po odmietnutí sťažnosti v celom rozsahu nie je potrebné rozhodovať o takých nárokoch na ochranu ústavnosti, ktorých uplatnenie a použitie predpokladá aspoň čiastočnú úspešnosť sťažnosti. Preto ústavný súd

nerozhodoval o primeranom finančnom zadosťučinení, ktoré požadoval sťažovateľ, a ani o zrušení napadnutého rozsudku (čl. 127 ods. 2 ústavy).